

Arbeidsrelatert astma i Norge

- Lungekonferanse Granheim Lungesykehus
3.-4. mars 2008 Lillehammer
- Overlege Håkon Lase Leira
Arbeidsmedisinsk avdeling, St Olavs Hospital, Trondheim

Arbeidsrelatert astma (ara)

- Ny astma hos voksen i relevant arbeidsmiljø (yrkesastma)
- Forverring av bestående astma (arbeidsforverret astma)
- ”Oppblussing av tidligere astma” (quiescent asthma), hos atopikere

- Begrepet omfatter alle astmatikere som kan ha nytte av forebyggende tiltak på jobben.

- Årsaker: Støv, røyk, gass, damp... (men ofte uklart hva og hvordan)
  - Sveisere, aluminiumsindustrien, bygg og anlegg, landbruk, bakere, frisører...

Work aggravated asthma

- So little is known about work-aggravated asthma that... almost everything needs to be done in terms of diagnosis, epidemiology, socioeconomic issues, etc.
- J-L Malo. Future advances in work-related asthma and the impact on occupational health. *Occup Med* 2005;55:606-11

Andelen ara av all astma

- Anslag varierer fra 1% til 54%
- Blanc, Torén 1999: 9%
- American Thoracic Society Statement 2003:”
- the median value of 15% is a reasonable estimate
of the occupational contribution to the population
burden of adult asthma (and COPD).
- PS Bakke: 1991 ”ever asthma” 19%
2000 s.o. 28%

Hordalandundersøkelsen

- Arbeidsrelatert astma hvis:
- Har du noen gang hatt luftveissymptomer i relasjon til ditt arbeid?
- Bedret plagene seg når du var borte fra arbeidet?

Prevalens 0,9%, 28% av alle voksne astmatikere

Bakke PS, Gulsvik A. Work related asthma: prevalence estimates by sex, age, and smoking habits in a community sample. Int J Lung Dis 2000;4(7):649-656

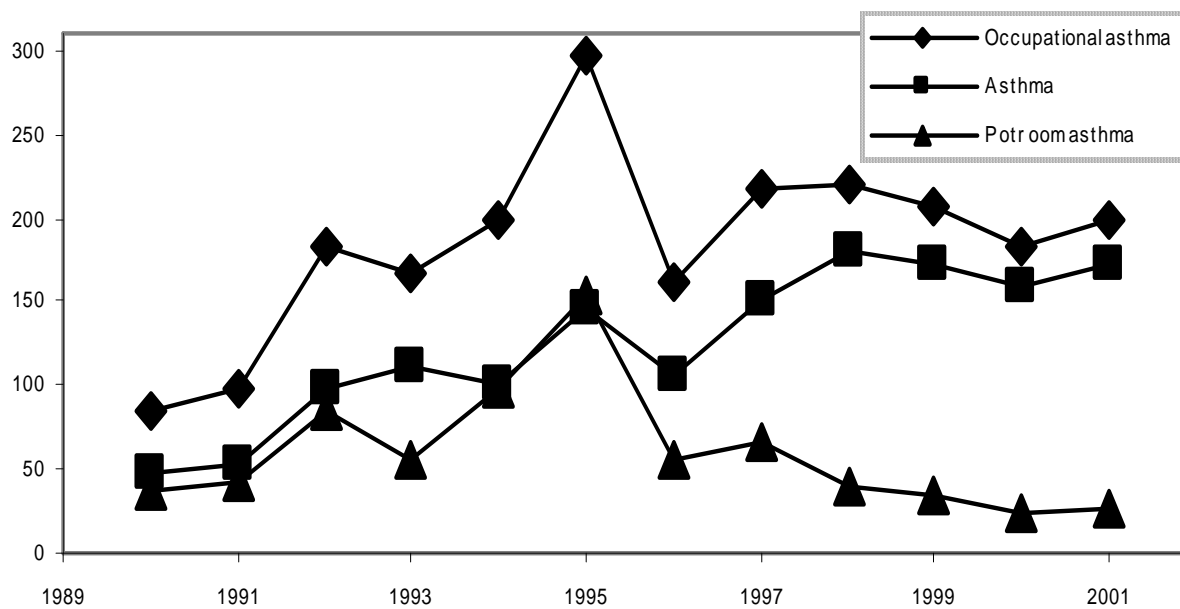
Midt-norske astmatikere <55år, sykmeldt >16 dager i 2000-2003

- N=824, spørreskjema, svar fra 72% (58% k)
  - Arbeidrelatert astma hvis Ja:
    - Har du noen gang fått luftveisplager i forbindelse med ditt arbeid (hoste, piping i brystet, tung pust)?
    - Bedret luftveisplagene seg ved fravær fra arbeidet?
    - 70% svarte ja på begge spørsmål (54% k)

Leira HL et al. Tidsskr Nor Lægeforen 2006; 126: 2357-9

Samfunnsmessige kostnader av ara i tapt produksjon, sykepenger, trygd og medisiner: 1, 9 milliarder (Arbeidstilsynet 2007)

Meldinger om arbeidsrelatert astma til Arbeidstilsynet 1990-2001

Finland 2001

- EF/PAR 17 % kvinner, 29% menn
- 4-5/1000 personår rammes av ”persistent work-related asthma”
(I SF kreves (nesten) identifisering av utløsende agens!)
- → Norge: 1100/år
- Karjalainen A, Kurppa K, et al. Am J Resp Crit Care Med 2001;164: 565-8

Agens-yrker (SF 2000)

- Agens
  - Dyreepitel, -hår og –sekret, mel, korn og fôr, til sammen >60% av tilfellene
- Yrker med årlig insidens >40/100 000 personår:
  - Bakere (menn:444-kvinner:117), lakkerere, veterinærer, kjemisk industri, gårdbrukere, matvareindustri, sveisere, plastindustrien, slaktere, golvleggere
  - Karjalainen A et al 2000

Agens-yrke: Norge

Arbeidstilsynet 1995-1999

	» Kvinner-menn	risiko/100 000ansatte-år
• Bakere	10-37	100-246
• Lakkerere	3-11	-153
• Sveisere	4-87	80-134
• Platearb.	16	- 46
• Laboranter	11- 4	56 - 40
• Frisører	16- 2	26 - 20
• Gårdbrukere, reinholdere, hjelpepleiere, sykepleiere		

Melding sendes seint....

- 18% fortsatte i samme arbeid
  - 46% sykmeldt/attføring
  - 23% søkt uføretrygd

- Meldingen sendes først når sykdommen er i ferd med å gjøre pasienten arbeidsudyktig

- Leira HL et al. Am J Ind Med 2005;48:359-64

Kronisk sykdom?

2-6 år etter melding:

- Piping i brystet siste 12 mnd 85%
- Bruker astmamedisin 78%
- Morgenhoste 72%
- Morgendyspnoe 68%
- Tungpust ved trappegang 68%
- Nattlig dyspnoe 48%
- Astmaanfall 41%

Eksponering (1. valg) i %

	Kvinner	Menn
• Organisk støv	10	10
• Uorganisk støv	8	25
• Sveiserøyk	2	12
• Gass/damp/kjemikalier	8	7
• Inneklima	26	10
• Anstrengelse/stress	11	6
• Reingjøringskjemikalier	7	0
• Ikke svart	16	25

ARA: Forløp

Behandling og fortsatt eksponering kan gi kronisk sykdom.

Behandling og tidlig (reduksjon)/eliminering av eksponering kan gi helbredelse.

Nicholson PJ et al. Occup Environ Health 2005; 62: 290-299.

Tarlo SM et al. Can Respir J 1998; 5: 289-300.

Poenget

- Etiologiske overveielser ved astma hos voksne kan få avgjørende betydning for behandling og prognose

Norsk aluminiumsindustri

- Aktiv oppsøking
(forsikringsrettigheter/fagforening)
- Eksponeringsreduksjon
(uten å vite sikkert hva som er årsak,
men sykdommen er ikke IgE mediert)

Arbeidsrelatert astma:

- Underrapportert:
1000 nye pr år?
15-70% av astma hos voksne?
- Medikamentell behandling er ikke nok.
- Tidlig diagnose og tidlige tiltak:
Eksponeringen må opphøre (i alle fall reduseres kraftig)!

ARA: Hva bør gjøres?

- Om alle fastleger spurte alle voksne astmatikere om arbeidsrelasjon, ville mye vært vunnet.
  - Om det er 1000 nye ARA-tilfeller hvert år vil fastlegen se ett nytt tilfelle hvert 4. år.
  - Arbeidsanamnese på alle voksen astmatikere!
- Pasientorganisasjonene ?
  - har helst medlemmer med langtkommen sykdom
- ?
- Dvs: stort potensiale, men uklar taktikk!